

کتابتیں

ISSN : 2228-5679

[illegible]

ابراهیم بن حکم بن ظهیر ❖ جایگاه علمی اجتماعی ابن مخلد، از اساتید سنی مذهب شیخ طوسی ❖ حقیقه ایمان شهید ثانی یا ایضاح
البیان زین الدین بن محسن عاملی ❖ چگونگی مرجعیت و نشر فتاوی شیخ اعظم انصاری ❖ حاج شیخ جعفر شوشتری ❖ دکتر سید محمد
علی شهرستانی ❖ زندگینامه های خودنوشت شیخ حسین واعظ شوشتری، محمد تقی نیرتیری، میرزا محمد حسین نائینی و شیخ محمد غروی
سندی از حدود هشتاد سال پیش راجع به تحول در حوزه نجف اشرف ❖ پنج نامه منتشر نشده از استاد فقید دکتر ابوالقاسم گرچی ❖ هبه نامه
و وصیت نامه سید دلدار علی ❖ سه اجازه از بزرگان حله ❖ اجازه ابن ابی جمهور به سید حسن بن ابراهیم بن یوسف بن ابی شبانه
بیست و پنج رساله در موضوع نذر بعد از وفات ❖ نگاهی به الاخبار الدخیله ❖ الاربعین فی امامه امیر المؤمنین ❖ آفاق نجف ❖
گزارش سفری به ریاض ❖ تصحیح اعیان الشیعه ❖ نامه شیخ آقا بزرگ تهرانی به آیه الله ملا محمد جواد صفای
نکته ها ❖ آثار نو یافته

کتاب پیوست: ملحق مال الاصل

مَنشوراتِ مؤسسه کتاب‌شناسی شیعه

عَبَّاسِ عَلَی رَک

منشورات مؤسسه تراث الشیعة

عملت مؤسسه تراث الشیعة منذ تأسيسها في العام ٢٠٠٦ على نشر مختلف المؤلفات التي تنسجم مع أهدافها الثقافية. وفي هذا المقال يقدم الكاتب تعريفاً لهذه المؤلفات، مثل: السیّد هبة الدين شهرستانی، المهاجر العاملي، جرحه‌ای از دریا (رشفة من بحر)، فهارس الشیعة، ورثة الأنبياء، فهرست مخطوطات مكتبة العلامة السیّد محمّد صادق بحر العلوم، مالک الأثر.

چکیده: مؤسسه کتابشناسی شیعه، از بدو تأسیس (۱۳۸۵ شمسی) در جهت تحقق اهداف فرهنگی خود به نشر آثار مکتوب اقدام کرده است. نگارنده در این گفتار، به معرفی این آثار می‌پردازد، مانند: السید هبة الدين شهرستانی، المهاجر العاملي، جرحه‌ای از دریا، فهارس الشیعة، ورثة الانبياء، فهرست مخطوطات مكتبة العلامة السيد محمد صادق بحر العلوم، مالک الاثر. کلید واژه: مؤسسه کتابشناسی شیعه - انتشارات.

اشاره

مؤسسه کتابشناسی شیعه در چند سال فعالیت خود، آثاری منتشر کرده و کتابهایی در دست نشر دارد. در این گفتار، آثار منتشره مؤسسه را بازمی‌شناسیم.

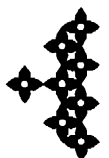
السید هبة الدین الحسینی الشهرستانی حیات و نشاطه العلمی والاجتماعی (۱۳۰۱ - ۱۳۸۶ ق) السید عبد السلام الحسینی، ۱۴۲۹ ف / ۱۳۸۷ ش، ۵۵۲ ص.

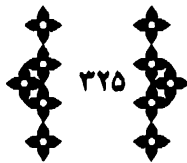
سید هبة الدین شهرستانی (۱۳۰۱ - ۱۳۸۶ ق) در حوزه عراق از درس آخوند خراسانی، سید محمد کاظم یزدی، شریعت اصفهانی و دیگران بهره برد. همگام با تحصیل به نگارش و پژوهش روی آورد. حدود سیصد و شصت کتاب و مقاله از جمله مجله العلم، یادگار اوست.

در عرصه سیاست همگام با مراجع و بزرگان حوزه نجف با استعمارگران به ستیز پرداخت. در نخستین سال استقلال عراق در ۱۳۴۰ ق به وزارت فرهنگ عراق برگزیده شد. پس از آن به مقام ریاست مجلس دیوان عالی عراق رسید؛ با توطئه استعمار، چشمانش را از دست داد. یوسف الیان سرکیس مسیحی در معجم المطبوعات لقب «حجة الاسلام» را شایسته دو نفر دانسته است: غزالی و هبة الدین شهرستانی.

کتاب السید هبة الدین الحسینی الشهرستانی روایتی دیگر از زبان شاگردش سید عبدالستار حسنی است و سرشار از نکته‌های ناب و روشن از زندگی علمی، اجتماعی، سیاسی هبة الدین است که برای نخستین بار پس از چهل سال از وفات او گفته می‌شود. کتاب در سه پژوهش زندگی‌نامه، دانشوری و روشنگری سامان یافته است.

نویسنده با خاتمه‌ای درباره شخصیت علامه هبة الدین به روایت اندیشمندان و صاحب نظران و چهار پیوست: مأخذ شناسی زندگی نامه، متن اجازه حدیث به علامه اردوبادی، اسناد و تصاویر، روز شمار زندگی سید هبة الدین به کتاب پایان می‌دهد.

✱

المهاجر العاجل الشيخ حبيب آل إبراهيم

سيرة أعماله مؤلفاته شعرة

الشيخ د. جعفر المهاجر، ١٤٣١ هـ / ١٣٨٨ ش / ٢٠١٠ م، ٣٦٤ ص.

کتاب مذکور در راستای معرفی و تبیین شخصیت بزرگی از علمای شیعی، شیخ حبیب آل ابراهیم عاملی (۱۳۰۴ - ۱۳۸۴ ق) به زبان عربی به نگارش درآمده است.

این کتاب که دستاورد تلاش هفت ماهه آقای شیخ جعفر مهاجر، یکی از نوادگان شیخ حبیب آل ابراهیم است، در یک مقدمه، پنج فصل و خاتمه‌ای شامل اسناد و تصاویر تدوین یافته است.

آغازین صفحات این کتاب - غیر از تصدیق مؤسسه کتاب شناسی شیعه - اختصاص به مقدمه دارد که مؤلف محترم، آن را در چهار بند ارائه کرده است.

انگیزه تالیف، اطوار زندگی شیخ حبیب آل ابراهیم، معرفی فهرست وار فصول کتاب و منابع کتاب، از مباحث مورد اشاره در مقدمه است.

کتاب در شش فصل سامان یافته است:

فصل اول: «السيرة الأولى»

فصل دوم: «أعماله في حقل التبليغ والإرشاد»

فصل سوم: «أعماله في الميدان النهضوي»

فصل چهارم: «في الميدان العام»

فصل پنجم: «مصنفاته» که به تألیفات ایشان در سه دوره پرداخته شده است؛

فصل ششم: «شعره» در این فصل اشعار باقی مانده از شیخ حبیب درج شده است.

بخش پایانی کتاب «ملحق بالکتاب» است که شامل تصاویری از شیخ حبیب آل ابراهیم، دست نوشته هایی از برخی کتب، قوانین مؤسسات ایشان و گزیده ای از اخبار روزنامه ها درباره ایشان است.

✱

جرعه ای از دریا (جلد اول)

مجموعه مقالات شخصیت شناسی و کتاب شناسی

فقیه محقق حضرت آیت الله حاج سید موسی شبیری زنجانی (ره) ۱۳۸۹ ش ۶۲۰ ص.

مؤسسه کتابشناسی شیعه به منظور تألیف، تدوین، تحقیق و نشر آثار سودمند برای معرفی آثار و مآثر شیعه اقدام به چاپ مقالات، گفتگوها، تدریسها و پژوهشهای شخصیتهای طراز اول شخصیت شناسی و کتاب شناسی را در دستور کار خود دارد.

جرعه ای از دریا نخستین اثر منشور در این باب است که آثار قلمی فقیه، محقق، اصولی نکته سنج و دقیق النظرورجالی برجسته و خبره کامل تراجم و کتاب شناس، مرجع عالی قدر تقلید حضرت آیه الله آقای حاج سید موسی شبیری زنجانی (دامت برکاته الوافرة) را دربردارد.

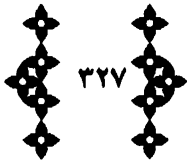
این کتاب در سه فصل تنظیم شده است:

فصل اول، چهارده اثر فارسی از معظم له شامل مقالات، مصاحبات و تعلیقات ایشان است.

فصل دوم، شامل هشت اثر عربی است که بیشتر آن، تعلیقات معظم له بر کتب دیگران است.

فصل پایانی کتاب، طریقیات، خاطرات و نکات اخلاقی است که حضرت ایشان از بزرگانی چون حضرات آیات بروجردی، امام خمینی، سید صدرالدین صدر، سید احمد زنجانی، میرزا احمد کفائی، حاج شیخ عبدالحسین فقیهی، میرزا عبد الله مجتهدی و آخوند ملاعلی معصومی همدانی - رضوان الله علیهم اجمعین، نقل کرده است. از آنجا که این نکات در مسیر رفت و برگشت به نماز جماعت فیضیه و منزل بیان شده نام طریقیات بر آن نهاده شده است. در این بخش افزون بر نکاتی درباره علمای معاصر، مطالبی راجع به مخالفت با استخاره؛ نحوه استخاره حضرت ولی عصر (عج) به نقل از سید علی شوشتری؛ شیوه استخاره معظم له؛ تشرف مرحوم آخوند ملاحسینقلی همدانی به محضر حضرت ولی عصر؛ نقل دعایی از سید مرتضی کشمیری برای رفع گرفتاریها؛ دستورالعملی از سید محمد فشارکی به سید حسین حائری کرمانشاهی و ماجرای تشرف ایشان به خدمت حضرت ولی عصر (عج)، مفهوم اجتهاد از نظر آیه الله آسید ابو الحسن اصفهانی و چگونگی نماز باران آیه الله سید محمد تقی خوانساری نقل شده است.

✱

فهارس الشیعه (دو جلد)

جمع و تحقیق: مهدی خدامیان الآزانی، ۱۳۸۹ ش، ۱۳۷۲ ص.

گذار دوران و حوادث طبیعی و برخی عوامل دیگر، بسیاری از آثار مکتوب دورانهای گذشته را از بین برده یا آسیب رسانده است. پژوهشگر نیکبخت آن است که بتواند از میان آثار بجا مانده به اثری از بین رفته دسترسی پیدا کند. تلاش پدید آورنده فهارس الشیعه آقای مهدی خدامیان آرانسی این بوده است که برخی از این آثار از میان کتب دیگر بیرون کشیده و به پژوهشگران و کتابشناسان عرضه کند. این تلاش از آن رو اهمیت دارد که تاریخ فهرست نگاری شیعه را به سالها قبل از دوره شیخ طوسی و نجاشی می برد.

آقای مهدی خدامیان با غرور در کتب قدما از جمله فهرست شیخ طوسی و رجال نجاشی توانسته هشت کتاب فهرست را که در آن زمان از کتب مشهور بوده اند و اکنون اثری از آنها نیست احیا کرده است.

جلد اول فهارس الشیعه شامل سه فهرست زیر است:

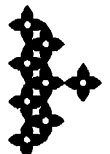
۱. فهرست سعد بن عبد الله الأشعری؛ او از علمای ثقه است و در کتب رجال او را ستوده اند گفته شده است که برای به دست آوردن علم بسیار سفر کرده است.

۲. فهرست عبد الله بن جعفر الحمیری؛ حمیری از علمای ثقه و مورد اعتماد شیعه که سال ۲۹۰ و اندی به کوفه وارد شده است. کتاب الطب، کتاب الإمامه، کتاب التوحید و البداء و الإراده والاستطاعة و المعرفه، مسائل ابی محمد و توقیعات، کتاب القیاس، کتاب الأرواح، کتاب الجنة و النار، کتاب الحدیثین المختلفین و... از دیگر آثار او هستند.

۳. فهرست حمید بن زیاد النینوئی؛ حمید بن زیاد متوفای ۳۱۰ از علمای ثقه است. ساکن سورا بوده که به نینوا کوچیده است. از آثار او کتاب الجامع فی أنواع الشرائع، کتاب الخمس، کتاب الدعاء، کتاب الرجال، کتاب من روی عن الصادق علیه السلام، کتاب الفرائض، کتاب الدلائل، کتاب النوادر و... را می توان برشمرد.

جلد دوم فهارس الشیعه شامل ۵ فهرست زیر است:

۱. فهرست محمد بن جعفر بن بَظَه (د ح ۳۳۰)؛ ابو جعفر قمی از دانشمندان شیعه در قم و دارای

منزلت بالایی بوده است و آثار متعددی دارد.

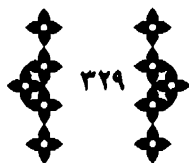
۲. فهرست محمد بن الحسن بن الولید (د ۳۴۳)؛ ابن ولید قمی از مشایخ بزرگ و فقهای ثقة قم بوده است. افزون بر فهرست دو کتاب از او می‌شناسیم: کتاب تفسیر القرآن و کتاب الجامع.

۳. فهرست جعفر بن محمد بن قولویه (د ۳۶۸)؛ ابوالقاسم جعفر بن محمد از بزرگان حدیث و فقه و دارای تصنیفات بسیاری است.

۴. فهرست الشیخ الصدوق (د ۳۸۱)؛ شیخ صدوق از بزرگترین عالمان شیعه است که به دعای امام زمان علیه السلام متولد شده است. او برای اخذ علم سفرهای بسیاری کرده است که برخی تعداد این سفرها را بیش از ۱۵۰ گفته اند..

۵. فهرست احمد بن عبدون (د ۴۲۳)؛ ابن عبدون از بزرگان شیعه و دارای آثار زیادی است.

✱

وَرِثَةُ الْأَنْبِيَاءِ

سید احمد نقوی لکهنوی معروف به علامه ہندک (۱۲۹۵ - ۱۳۶۶ ف)

به همراه بخش از

تَذْکِرَةُ الْعُلَمَاءِ الْمُحَقِّقِينَ فِي أَثَارِ الْفُقَهَاءِ وَالْمُحَدِّثِينَ

سید مهدی بن نجف علی حسینی رضوی عظیم آبادی (زنده در ۱۲۶۳ ق)

تصحیح علی فاضل، ۱۳۸۹ ش، ۵۴۲ ص (۴۹۶ + ۴۲ تصویر)

از آنجا که سهم هندوستان در پیشبرد فرهنگ ناب تشیع، مغفول مانده و بسیاری از خواص هم از سابقه تشیع و کارنامه پربار و بارآن در آن سامان اطلاعی ندارند، مؤسسه کتابشناسی شیعه یکی از منابع تراجمی و کتاب شناختی آن دیار را به کوشش حجة الاسلام والمسلمین آقای علی فاضلی (پژوهشگر برگزیده بیست و هفتمین دوره جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران در شاخه دین) چاپ کرد.

کتاب ورثه الانبیا دردو بخش است:

بخش اول آن ورثه الانبیا تألیف سید احمد نقوی لکهنوی معروف به علامه هندی (۱۲۹۵ - ۱۳۶۶) است که درسرگذشت مروج مکتب تشیع در هند، علامه سید دلدار علی نقوی نصیرآبادی لکهنوی معروف به غفران مآب (۱۲۳۵ د) و پنج تن از فرزندان بزرگوار و عالم اونوشته شده است.

بخش دوم آن، قسمتی از کتاب تذکرة العلماء المحققین فی آثار الفقهاء والمحدثین نوشته سید مهدی بن نجف علی حسینی رضوی عظیم آبادی (زنده در ۱۲۶۳) می باشد که تاکنون چاپ نشده است.

قسمت انتخاب شده از تذکرة العلماء، مشتمل بر سرگذشت غفران مآب و چهار نفر از فرزندان و دو تن از نوادگان اویعنی ممتاز العلماء (۱۲۸۹ د) وعمدة العلماء (۱۲۷۵ د)، ونیز سرگذشت مفتی محمد عباس شوشتری (۱۳۰۶ د) وسید احمد علی محمد آبادی (۱۲۹۵ د) است که هر چهار نفر از عالمان بنام بلاد هند و از معاصران مؤلف تذکرة العلماء هستند.

اهمیت این بخش از تذکرة العلماء از آن روست که مؤلف - به جز سرگذشت غفران مآب - به سرگذشت معاصران خود پرداخته و این اثر منبع اصلی واولی در این زمینه محسوب می شود و بسیاری از کتابها از آن نقل کرده اند.

کتاب شیعه [۲]
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان [۱۳۸۹]

(نقد و معرفی کتاب / مجله)
معرفی منشورات مؤسسه کتابشناسی شیعه

*

فهرس مکتبه العلامة السید محمد صادق بحر العلوم
 أحمد علی مجاهد الحلی، ۱۴۳۱ ف / ۱۳۸۹ ش، ۴۱۶ ص (۳۷۲ + ۴۴ تصویر).

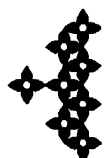
بسیاری از آثار قلمی علمای شیعه در جای جای کتابخانه ها است که هنوز طبع نشده و حتی ناشناخته اند. سهلترین راه شناسایی این آثار فهرست کردن گنجینه های مکتوب این کتابخانه هاست؛ یکی از این کتابخانه ها که گنجینه ای بس ارزشمند از آثار مکتوب شیعه را در خود حفظ کرده، کتابخانه علامه سید محمد صادق بحر العلوم در نجف اشرف است.

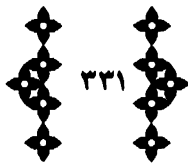
خانندان بحر العلوم از شهر بروجرد برخاسته و اکنون در ایران و عراق به دانش و فضیلت و بزرگواری نامبردارند. علامه سید محمد صادق بحر العلوم با نیم قرن پژوهش و تلاش کتابخانه ای ارزشمند و ستودنی فراهم آورده و بسیاری از آثار مکتوب شیعه را حفظ کرده است.

این گنجینه سالهاست که در خانندان بحر العلوم نگهداری می شود و اکنون برای نخستین بار فهرست این کتابخانه منتشر می شود.

در این فهرست ده ها اثر که از دانشمندان خانندان بحر العلوم به یادگار مانده معرفی می شود؛ در بخشی از این کتاب آثار قلمی علامه بحر العلوم شناسانده شده و آثار چاپ نشده ایشان معرفی شده است.

معرفی اسنادی به قلم علما و دانشمندان شیعه در نجف و زندگینامه خود نوشت علامه سید محمد صادق بحر العلوم از دیگر بخشهای این کتاب است.

✱

مالک الاشر

سیره و مقامه فی بعلبک

الشیخ د. جعفر المهاجر، ۱۴۳۲ هـ / ۲۰۱۱ م، ۱۷۴ ص.

نویسنده در فصل اول، سیره مالک اشتر را پس از خروج از وطنش (یمن) در سه دهه عمر (حدود سالهای ۱۱ تا ۳۸ هجری) بررسی می‌کند. در این سالها، او را به عنوان جنگ جوی مجاهد (سال ۱۳ - ۱۷)، زعیم سیاسی و معلم برجسته قرآن در کوفه (سال ۱۷ - ۳۵) می‌شناساند. پس از آن به سفر از کوفه به مقصد مصر می‌پردازد، سفری که به شهادتش منجر شد. واکاوی روایات مربوط به این سفر، فصل دوم کتاب را به خود اختصاص داده است.

نویسنده نتیجه می‌گیرد که مزاری که اکنون در بعلبک به نام «سیدی مالک» وجود دارد، به دلیل منابع معتبر کهن، مزار مالک اشتر است - کتاب با فهارس فنی و نقشه تقریبی سفر مالک از کوفه به سمت دمشق پایان می‌یابد.

کتاب شیمه [۲]
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان [۱۳۸۹]

[نقد و معرفی کتاب / مجله]
مرفی منشورات مؤسسه کتاب‌شناسی شیمه

